

Hüma Hatun Özel Eğitim Anaokulu

OLUMLU

DAVRANIŞ GELİŞTİRME

OKUL REHBERLİK SERVİSİ - PSK. DAN. AHMET SAYAN

PROBLEM DAVRANIŞ NEDİR?

Problem Davranış/Uygun Olmayan Davranış; alanyazında 'Sergilenen davranışın şiddeti, sıklığı ve süresi göz önünde bulundurulduğunda kültürel olarak anormal sayılabilecek ve kişinin kendisinin veya başkalarının fiziksel güvenliğini ciddi biçimde riske edebilecek davranış' olarak belirtilmektedir. (Emerson, 2001)

PROBLEM DAVRANIŞ NASIL ANLAŞILIR?

Davranışın sıklık, süre, yoğunluk ve bekleme süresi gibi özelliklerini belirleyici kriterdir. Davranış, olması gerekenden farklı normlarda (sıklık, süre, yoğunluk vb.) gerçekleştiriliyorsa problem davranış olarak tanımlanabilir ve müdahaleyi gerektirir.

Problem Davranışlar; ilgi, nesne, etkinlik, duyuşal uyaran vb. elde etmeden kaynaklanabileceği gibi benzer durumlardan kaçma/kaçınma sebebiyle de olabilmektedir.

NASIL AZALTILIR?

Problem Davranışı azaltmak amacıyla kullanılan yöntemler; ayrımlı pekiştirme, sönme, tepkinin bedeli, mola, aşırı düzeltme, bedensel cezadır.

special
education

İNSAN, EĞİTİMLE
DOĞMAZ
AMA EĞİTİMLE YAŞAR.

KURAL, SONUÇ VE ÖDÜLÜN TANIMLANMASI

Beklediğiniz davranışın neler olduğunu vurgulayın.

Kurallar; açık, kısa, net ve kararlılıkla ifade edilmelidir.

Kurallara uyulmadığı zaman ne gibi sonuçlarla karşılaşacağı ve uyulduğunda da ne gibi ödüller verileceği detaylıca anlatılmalıdır.

Kural sayısı olabildiğince az tutulmalıdır.

KURAL ÖĞRETİMİ NASIL YAPILIR?

Kuralların etkili olabilmesi, çocuğun bu kuralları doğru bir biçimde anlamasına ve bu kurallara uymasına bağlıdır.

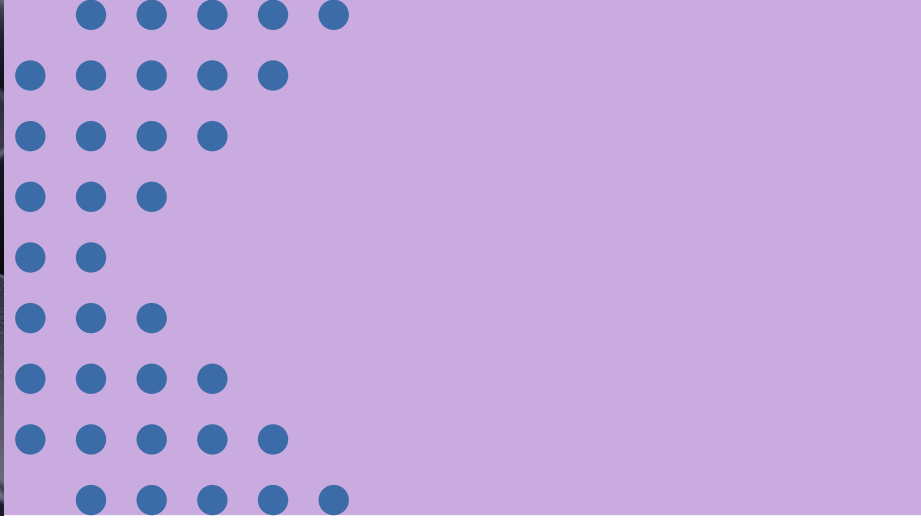
Kuralı Söyleme (1. Aşama), Gösterme (2. Aşama), Kontrol ve Yeniden Gösterme Kuralların Uygulanması ve izlenmesi (3. Aşama)

Ayrıca; tutarlı davranmak, model olmak ve sık sık kuralları hatırlatmak, kuralların ihlali durumunda uygulanacak yaptırımları da kararlaştırmak önemlidir.

İSTENMEYEN DAVRANIŞ

İstenmeyen Davranışı azaltmanın bir çok farklı yöntemi vardır. Caydırıcı bir takım tepkilerle çocuğun davranışları istendik yönde değiştirilebilir.

İSTENMEYEN DAVRANIŞLA NASIL BAŞEDİLİR?

GÖRMEZDEN GELME

Olumsuz davranıştan ziyade olumlu davranışlara odaklanmak için bu teknikten yararlanılır.

Özellikle dikkat çekmeye yönelik davranışlarda çok etkili olabilir.

Çocukla fiziksel olarak ilgilenmek zorunda kalsanız bile göz kontağı kurmamaya, konuşmamaya dikkat edin.

NET VE KARARLI BİR HAYIR!

"Hayır" çoğu zaman problem davranışla baş etmede en pratik yöntem olabilmektedir. Eğer çocuk yapmakta olduğu istenmedik davranışa ara verirse, hemen başka bir şeyle ilgilenmesini sağlayın.

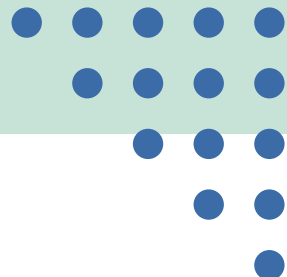
"Hayır"ı, etkililiğini yitirmemesi ve duyarsızlığa sebep olmaması için sık tekrarlamaktan kaçının.

Çocuğa yanlışını düzeltme şansı tanıyın. "Az önce ne konuşmuştuk?" ya da "Boyama yaparken kuralımız neydi?" gibi... Bu uyarı, çocuğa yaptığını tekrar değerlendirme fırsatı verir.

TEPKİNİN BEDELİ

Uygun olmayan davranışı izleyen biçimde, elde ettiği ödüllerin (yıldız, gülen yüz vb.) geri alınmasıdır.

CEZA KULLANIMI

Ceza, bireye istemediği bir şeyin verilmesi, istediği bir şeyin elinden alınması ya da verilmemesidir. Unutulmaması gereken nokta; cezanın istenmeyen davranış ortaya çıktıktan sonra verildiği ve amacının istenmeyen davranışı önlemek olmasıdır. Ceza verilen davranış tekrarlanmadığı zaman hemen ödüllendirilmelidir.

CEZANIN OLUMSUZ ETKİLERİ

Ceza, davranışı azaltmaz, sadece baskılar. Haklı nedenlere dayanmayan ceza başka davranış sorunlarına yol açar. (Korku, kaygı ve saldırganlık vb.) Ceza, uygun davranışın ne olduğuna ilişkin bir ipucu sağlamaz.

Cezalandırılan çocukta dargınlık ve içe kapanma gibi olumsuz sonuçlara yol açar.

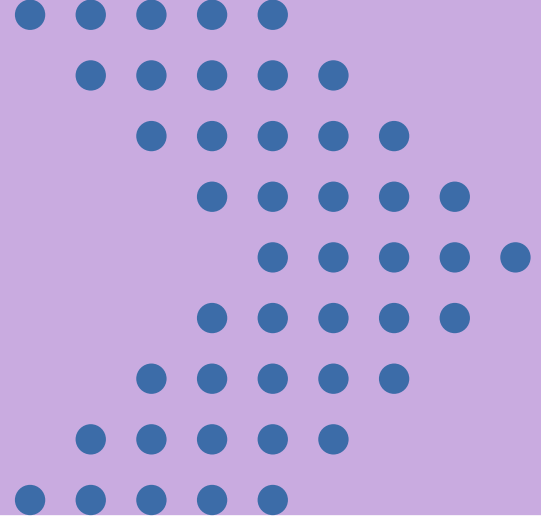
Ceza, gücünün haklı olduğu imajı yaratabilir ve olumlu iletişim kurma fırsatlarını engeller.

Sadece etkili uygulanan bir ceza, olumsuz davranışları yapmaktan alıkoyabilir.

ALTERNATİF DAVRANIŞLAR

Yapılan yanlış davranışın yerine kabul edilebilir yeni bir davranış önerin. Örn: Duvar boyamak yerine bir kağıda resim yapmasını sağlamak vb.

ÖRNEK PROBLEM DAVRANIŞ

Tanım:

Sınıfta gezinme.
Davranışı ortaya çıkaran etkenler: Yapılan etkinlikte başarısız olduğunda, kendisiyle ilgilenilmediğinde (sürekli kendisiyle öğretim yapılsın, konuşulsun istiyor.) ve engellendiğinde (oynamakta olduğu materyal elinden alındığında) problem davranış ortaya çıkabiliyor...

ALTERNATİF DAVRANIŞ SEÇİMİ

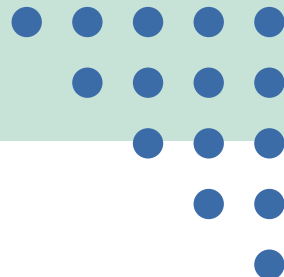
A) Tanım: Dikkat çekmek için etkinliği bırakmak yerine; parmak kaldırabilir, isteğini sözel olarak ifade edebilir. (Örn: Öğretmenim ödevime bakar mısın? vb.) Etkinliklerde başarısız olduğunda öğretmenden yardım, etkinlik tekrarı isteyebilir. (Öğretmenim yapamıyorum, tekrar oynayabilir miyiz? vb.)

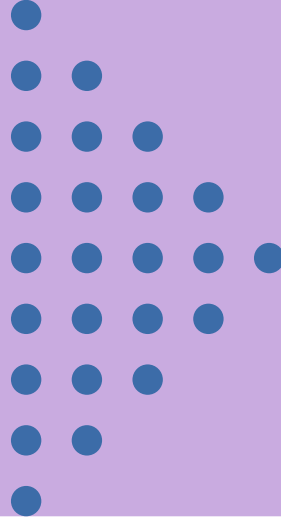
B) Öğretim yöntemi: Alternatif davranışlar ödüllendirilerek, problem davranışlar görmezden gelinir. Gezinme davranışına ödül olacak hiç bir uyarın verilmemesi önemlidir.

PROBLEM DAVRANIŞI PEKİŞTİRMEDİĞİNİZDEN EMİN OLUN

Örn: Sırasında oturup, öğretmeni dinlediği durumlarda bu davranışı vurgulanarak ödüllendirilir, sınıfta gezindiği durumlarda ise hiç ilgilenilmez.

ÖRNEK PROBLEM DAVRANIŞ

- A) Aferin, çok güzel olmuş vb., defterine yıldız atmak, gülen yüz yapmak, şeker, çikolata gibi her çocuğun sevebileceği yiyecekler vermek, topla oyuncak arabalarla oynamak.
- B) Önce sürekli pekiştirme daha sonra zaman aralıklı pekiştirme tarifesi kullanılacak!

İYİ DAVRANIŞI ÖVÜN

Beklediğimize biraz yakın olan davranışları bile övün. Verilen bir işi doğru yapma, yemeğinin büyük bir kısmını yeme, saldırgan davranışlarda azalma gibi doğru her davranışın tekrarlanmasında övgünüzü belirtmekten çekinmeyin ve bunu davranışın hemen akabinde gerçekleştirin.

Çocuk istenen davranışı yapmaya başladığı zaman bu davranışa devam etmesi yönünde pekiştirici sözler söyleyin.

Hangi davranışın niçin ödüldüğü anlaşılsın.

AÇIK-ANLAŞILIR KONUŞUN

Örn: "Bu sabah pek usluydın." yerine, "Bu sabah mızıldanmadan kalktığın ve kendin giyindiğin için teşekkür ederim." gibi net ifadeler tercih edin.

